

**SZEMÉLYES ADATOK GYŰJTÉSÉNEK, FELDOLGOZÁSÁNAK ÉS
HASZNÁLATÁNAK JOGI KERETEI A NÉMET SZÖVETSÉGI RENDŐRSÉGNÉL
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A NÉMET SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG
SZOMSZÉDOS ORSZÁGAIVAL FOLYTATOTT RENDŐRI EGYÜTTMŰKÖDÉSRE**

1. A Szövetségi Rendőrség felépítése és legfontosabb feladatai

A Szövetségi Rendőrség a Szövetségi Belügyminisztériumhoz tartozó rendőrség. Különleges rendőri feladatokkal rendelkezik és 2008. március 1. óta új szervezettel rendelkezik. Az átszervezés okai elsősorban

- a szisztematikus határellenőrzés széleskörű megszűnése a lengyel, cseh, valamint adott esetben a svájci határellenőrzés megszűnése után,
- a magas szintű rendőri jelenlét szükségessége különösen a repülőtereken és pályaudvarokon a terrorfenyegettség miatt,
- a hagyományos szervezet tehermentesítésének szükségessége a Szövetségi Rendőrség növekvő külföldi kiküldetései miatt,
- a rendelkezésre álló szűk források miatt a szervezet hatékonyságának növelése.

A Szövetségi Rendőrség legfőbb feladatai:

- Határrendészeti feladatok; ez tartalmazza a határok rendészeti felügyeletét, a határátlépő forgalom rendészeti ellenőrzését, valamint a határterületen belül minden olyan veszély elhárítását, amelyek a határ biztonságát veszélyeztetik.
- Vasútrendészeti feladatok; itt a Német vasúton belül arról van szó, hogy a közbiztonságra és közrendre irányuló veszélyeket elhárítsák, amelyek a vasút használóit, a vasút berendezéseit vagy a vasút rendjét veszélyeztetik (külső veszélyforrások), illetve a vasút üzemeltetése során vagy a vasúti berendezések miatt keletkeznek (üzemeltetéssel kapcsolatos veszélyforrások).
- Légi biztonsági feladatok; ez tartalmazza a légi forgalom biztonságának támadásoktól való védelmét, különösen a repülőgépetlétérítések, szabotázsakciók és terrorista merényletek megakadályozását.

2. Definíciók

Habár az EK- adatvédelmi irányvonala 3. cikk 2. bek. szerint (Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról) nem alkalmazható olyan feldolgozásokra, amelyek az állam biztonságát vagy az állam tevékenységét büntetőjogi eseményekben érintik, a 2. cikkely 1. bekezdésében szerepel egy

definíció a „személyes adatokkal“ kapcsolatban, amelyet európaszerte a nemzetközi jogban széleskörűen átvettek.

Az irányvonal 2. cikk a) pontja szerint személyes adat az azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozó bármely információ; az azonosítható személy olyan személy, aki közvetlen vagy közvetett módon azonosítható, különösen egy azonosító számra vagy a személy fizikai, fiziológiai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy társadalmi identitására vonatkozó egy vagy több tényezőre történő utalás révén. Egy személy klasszikus személyi adatain kívül olyan jegyek vagy tárgyak tartoznak ide, amelyek egy személyhez közvetve kapcsolódnak (pl. a gépjármű üzembentartójának gépkocsi rendszáma, az útlevél tulajdonosának útlevélszáma).

Az irányvonal 2. cikk b) pontja leírja, hogy a személyes adatok feldolgozása a személyes adatokon automatikus vagy nem automatikus módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, azaz gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, visszakeresés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel révén, összehangolás vagy összekapcsolás, zárolás, törlés illetve megsemmisítés. A feldolgozás következképp egy gyűjtőfogalom a személyes adatok kezelésének fázisaira vonatkozóan a rendőrségi területen belül.

Nemzetközi rendőri együttműködés alatt a rendőri hivatalok közös problémamegoldását kell érteni, olyan információk cseréjét és/vagy támogató intézkedések teljesítését, amelyek jogilag megengedettek és a közbiztonságot illetve a nyomozást vagy büntetőjogi eljárást szolgálják.

A következőkben az együttműködést kizárólag a személyes információk cseréjéről és a kapott értékek oldaláról közelítjük meg. Az Európai Emberi Jogi Konvenció (EMRK) 8. cikkének 1. bekezdése védi a privát- és családi élet tiszteletben tartásának jogát. Az ezen jogba történő beavatkozások az alapvető szabadságjogokba történő beavatkozások, amelyek az EMRK 8. cikk, 2. bek. alapján törvényi legitimitációt szükségesnek.

Az Európai Unió⁴³⁹ Alapjogi Chartája túlmegy ezen. A 8. cikk szerint minden személynek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez. Az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni. Ez okból kifolyólag az információs önrendelkezésre vonatkozó jog kimondja, mindenkinek joga van ahhoz, hogy a személyes adatainak kiadásáról és alkalmazásáról saját maga döntsön.

3. Az alkalmazandó jogi előírások rendszere a határon átnyúló rendőri együttműködésnél kiválasztott példák alapján

A nemzetközi rendőri együttműködés keretén belül különböző interakciós szinteket kell figyelembe venni. Egyrészt az együttműködés során két vagy több állam interakciójáról van szó, amelyek európa- illetve nemzetközi jogi legitimitációt igényelnek. Itt meg kell említeni, hogy a nemzetközi jogi szerződések alapvetően az egymással szerződést kötő államok jogi viszonyait rögzítik, s nem pedig automatikusan a polgárok jogi viszonyát. Másrészt a személyes adatok kezelése, különösen az adatmentés vagy -továbbítás rendszerint az alapvető jogokba történő beavatkozás a feldolgozandó adatok tulajdonosa ellen, s így ennek a beavatkozásnak is törvényes legitimitációra van szüksége.

⁴³⁹ Az Európai Unió alapjogainak kartája, ABl. 2000 Nr. C 364/1

A határon átnyúló rendőri együttműködés során alkalmazandó jogi előírások rendszerénél az együttműködést a célmeghatározás szerint csoportosítjuk, s ez döntő jelentőséggel bír. Itt az alábbi vizsgálati módszerről van szó:

a) A személyes adatok gyűjtésével, feldolgozásával és használatával beleavatkozunk-e az információs önrendelkezés jogába? Amíg ezt a kérdést tagadjuk, addig nem lehet szó adatvédelem szempontjából fontos rendőri együttműködésről⁴⁴⁰.

b) Mely célból történik az együttműködés? Elképzelhető célmeghatározások a (határ)rendészet feladatain belül elsősorban bűnüldözés vagy szabálysértések figyelemmel kísérése, valamint a közbiztonság és/vagy közrend elleni veszélyek elhárítása (beleértve a bűncselekményekkel szembeni megelőzést is). Itt alapvetően meg kell különböztetnünk a különleges esetekbeni rendőri együttműködést és az olyan kooperációkat, amelyek hosszútávúak illetve a határon átnyúló rendőri együttműködés különleges formáit képviselik. Fontos az a kérdés is, hogy az együttműködés során államok közti vagy nemzetközi szervezetek (pl. IKPO – INTERPOL) keretein belül történő együttműködésről van-e szó.

c) Léteznek-e az Európai Jognak közvetlenül alkalmazandó jogi előírásai? Példaként itt meg lehet említeni az EUROPOL adatfeldolgozásra vonatkozó jogi aktáját vagy a Tanács 2725/2000-es számú rendelkezését (EK) 2000.12.11-i dátummal; illetve az EURODAC-VO-t.

d) A kitűzött célok keretén belül létezik az együttműködéssel kapcsolatban nemzetközi jogi szabályozás? Ha igen, akkor egy olyan megállapodásról van-e szó, amely alapján az állampolgárok alapvető jogaiba be szabad avatkozni, vagy az Európai Jogi Aktát kiegészítő megállapodásokról van-e szó?

e) A nemzeti szabályozások a meghatározott célkitűzés alapján engedélyezik-e az együttműködést?

A fent vázolt rendszerre támaszkodva a különböző célmeghatározásokra az alábbi példákat lehet említeni.

A veszélyelhárítás vagy a bűncselekmények megakadályozása terén mindenképp a következő intézkedések szükségesek:

- aktainformációk és/vagy a személyes adatok továbbítása az előttünk álló, adott esetben határon túlnyúló rendőri bevetés előkészítéséhez,
- eltűnt személyek elleni körözés,
- ismeretlen/elhunyt személyek azonosítása.

A jogi kereteket így az alábbiak szerint lehet meghatározni:

- Schengeni Végrehajtási Egyezmény 39. cikk ff.,
- bilaterális rendőri szerződések (részben önállóan, részben a rendelkezéseket SDÜ kiegészítve), amennyiben önálló beavatkozási felhatalmazás alkalmazható,
- a közigazgatási jog nemzeti szabályozásai.

⁴⁴⁰ Az adatvédelmi rendelkezések azon célját szem előtt tartva, hogy a személyeket az általános személyiségi jogaikban a személyes adatok kezelése kapcsán megóvjuk, nem mutatjuk itt be jogi és belső igazgatási szükségességet a határon átnyúló rendőri együttműködésnek, amely során nem gyűjtenek, nem dolgoznak fel vagy nem használnak személyes adatokat.

További lehetséges célkitűzés lenne a bűnüldözés. Itt a következő intézkedéseket lehet elképzelni:

- körözés,
- személyek elfogása
- ismeretek közlése rendőrségi anyagokból és egyéb információk rendelkezésre bocsátása,
- üzembentartó utáni körözés és vezető utáni nyomozás,
- telefon tulajdonosának megállapítása,
- nyomtisztázás,
- személyek tanúvallomási készségének közvetítése.

A megfelelő jogi keretet a következő példákkal lehetne meghatározni:

- Európai Jogi Segítségnyújtási Egyezmény (1959.04.20.) módosításokkal,
- Európai Kiadatási Egyezmény (1957.12.13.) módosításokkal,
- Jogi Segítségnyújtási Egyezmény büntetőjogi ügyekben az EU tagállamai között (2000.05.29.) (Abl. C 197/2000, 2000.07.12-i dátummal),
- Európai letartóztatási parancssal kapcsolatos keretmegállapodás,
- A Schengeni Végrehajtási Egyezmény egyes rendelkezései (pl. a Sch. Végr. Egy. 95. cikke),
- bilaterális szerződések a rendőri és jogi segítségnyújtás megkönnyítése és egyszerűsítése érdekében büntetőjogi ügyekben.

4. A schengeni belső határellenőrzések megszüntetésének kompenzációja a nemzeti rendészeti jogkörben

A schengeni együttműködéssel kapcsolatos megfontolások középpontjában a belső határellenőrzés megszüntetése áll, valamint a határellenőrzés eltolása a külső határokra. A belső határellenőrzés megszüntetése miatt a biztonsági hiányosságok elkerülése érdekében a szerződő államok ún. kompenzáló intézkedéseket hoztak. Itt lényegében – adatvédelemjogi szempontból – az alábbi intézkedésekről van szó:

- a rendőri együttműködés javítása⁴⁴¹,
- a nemzetközi jogi segítségnyújtás gyorsítása és könnyítése büntetőjogi ügyekben
- közös elektronikus körözési rendszer létrehozása (SIS).

A lengyelországi és csehországi határellenőrzések megszüntetésével Németország számára a külső határok alapvetően már csak a tengeri kikötőkben és reptereken, valamint (még) a svájci határokon jelentősek.

Az Európai Parlament és Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének létrehozásáról (Schengeni határellenőrzési kódex) szól, s ezen rendelet 20. cikke szerint a belső határokat a

⁴⁴¹ A rendőri együttműködés javításában döntő jelentőséggel bír mindenekelőtt a rendőri jogi segítségnyújtás lehetősége, a határon túlnyúló megfigyelések jogainak meghatározása, a határon túlnyúló követések, a telekommunikáció javítása, egy általános információcsere bevezetése, valamint összekötő tisztek bevetése.

személyek állampolgárságuktól függetlenül bármely helyen határellenőrzés nélkül átléphetik.

A belsőhatárellenőrzés megszüntetése nem érinti a felségterületen belüli ellenőrzéseket a Schengeni határellenőrzési kódex 21. cikke értelmében. A nemzeti hatáskör alapján végzett ellenőrző intézkedések, amelyeket a felelős hivatalok végeznek, a határterületen továbbra is megengedettek, amennyiben ezen jogkörök gyakorlásának nem ugyanaz a hatása, mint a határellenőrzéseknek. Az intézkedéseknek nem szabad kiegészítő ellenőrző hatással rendelkezniük, szűrőpróbaszerűen kell véghezvinni őket és egyértelműen különbözniük kell a rendszeres határellenőrzésektől.

A német törvényhozók a Szövetségi Rendőrség kezébe olyan hatásköröket adtak, amelyek ezen elvek mentén működnek és olyan ellenőrzéseket engedélyeznek a határterületen – részben az egész Német Szövetségi Köztársaság területén -, amelyeket az alábbiakban szeretnék röviden bemutatni.

A Szövetségi Rendőrségi Törvény (BpolG) 22§ 1. bek. szerint a Szövetségi Rendőrség az illegális beutazás elkerülése érdekében a vonatokon és a vasút területén belül, valamint azokon a repülőtereken, amelyek határon túlnyúló forgalmat bonyolítanak le rövid ideig megállíthatja az utasokat, kikérdezheti őket és kérheti, hogy a náluk lévő igazolványokat vagy határátlépő dokumentumokat ellenőrzés végett nyújtsák át, valamint a náluk lévő tárgyakat szemrevételezhetik. A megkérdezett személy köteles a családnevét, keresztnévét, születési idejét és helyét, lakcímét és állampolgárságát megadnia. Az ez ellen való vétség szabálysértést jelent, amely akár 1000 Euro-ig terjedő pénzbírsággal sújtható.

A Szövetségi Rendőrség ezenkívül a határterületen 30 km-es mélységig (tengeri határnál 50 km) a Szövetségi Rendőrségi Törvény 23§ 1. bekezdés 3. száma szerint az illegális beutazás megakadályozása, valamint a határt érintő bűncselekmények elkerülése érdekében személyazonosítást végezhet. Ezen túlmenően – a személyazonosítási előírással összhangban – a személyes tárgyakat is át lehet vizsgálni a Szövetségi Rendőrségi Törvény 44§ 2. bek. szerint.

A Szövetségi Rendőrségi Törvény egy másik normája egy európai jogi megvalósítást mutat be. A Tanács (2004.04.29.) a fuvarozóknak az utasokkal kapcsolatos adatok közlésére vonatkozó kötelezettségéről szóló irányelve kizárólag azt a cél szolgálja, hogy az illegális bevándorlás elleni küzdelem hatékonyabb legyen, illetve a határellenőrzés javuljon.

Az irányelvet a szövetségi törvényhozók a Szövetségi Rendőrségi Törvény 2007.12.22-i dátumú módosításával elfogadták. Így azok a légi fuvarozók, akik a schengeni külső határokon túl szállítanak utasokat, kötelezik magukat, hogy a Szövetségi Rendőrség Elnöksége számára a fent említett irányelv 3. cikke szerint meghatározott adatokat rendelkezésre bocsátják. Ezen rendelkezés elleni vétség szabálysértést jelent, amely 50.000 Euro-ig terjedő pénzbírsággal sújtható.